

**R. P. Christophori Gillii, Ex Brigantio Lvsitaniæ, Societatis
Iesv, Et in Conimbricensi Academia S. Theologiae
Professoris; Commentationvm Theologicarvm De Sacra
Doctrina, Et Essentia atque vnitate ...**

Gil, Christovão

Coloniae Agrippinae, 1610

In Deo penes essentialia non est distinctio realis, aut modalis. cap. 4.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82291](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82291)

partiali, & Nicolaus Bonettus lib. 3. Met. cap. 5. hac ferè ratione modum diffiniunt. Modus est id, quod adueniens alicui enti, vel ab eo recedens nõ variat eius rationem formalem, intellige nec intrinsecè, nec extrinsecè: quædã enim, licet non variant intrinsecè, quia non tollunt propriam, & intrinsecam rationem formalem subiecti, cui adueniunt, variant tamen extrinsecè, quoniam accessu suo important nouam formalitatem, quæ addita præexistenti reponit illud saltè extrinsecè sub alia ratione formalis; qua ratione sapientia adueniens Socrati importat rationem formalem qualitatis, & habitus: prædicata vero essentialia variant intrinsecè: nam, si fingatur aduenire Socrati irrationalitatem recedente rationalitate, variatur intrinsecè ratio formalis, & ita illi, qui prædicata Metaphysica volunt ex natura rei distingui inter ipsa, non realem, aut modalem, sed formalem distinctionem constituere debent.

X. Itaque modus propriè, ac presse sumptus non est simpliciter ens, nec propriè habet essentiam, nec eam, cui aduenit, extrahit à propria ratione formali. Ex quo colligitur modum nullam virtute etiã diuina existere, aut intelligi posse absque re, cuius est modus: nam, cum ex se non habeat entitatè, indiget alterius adminiculo, vt existat: cum non habeat propriè essentiam, aut rationem formalem, opus est, vt intelligatur simul cum ratione formali eius, cuius est modus: qua ratione intensio, ac remissio nec est, nec intelligitur absque qualitate, neque in hæretica sine accidente, neque personalitas sine natura, neque finitas, aut infinitas sine quantitate, neque ratio completi, aut incompleti finire cui vicissim altera ipsarum accedit, loquor enim de ratione completi, & incompleti, non essentiali, sed accidentali, qualis cernitur in rebus quantis homogenijs: nam aqua, quæ modo erat totum per se, & completa, potest coniungi cum alia, & subire rationem entis incompleti, & vice versa: Ex quibus iam facillè sumi potest ratio distinctionis modalis, est autem distinctio ex natura rei inter plures modos eiusdem rei, vel inter rem, & modum ipsius qua ratione natura distinguitur à supposititalitate, in hærentia a se, & ab accidente: & eadem in hærentia, & intensio qualitatis inter se.

XI. Explicata distinctione, & eius generibus facillè est identitatem, & eius genera describere: est autem identitas ex natura rei indiuisio, seu indistinctio secundum rationem aliquam entitatis: quæcunque enim secundum quamvis rationem entis indiuisa sunt,

idè sunt: exempli causa calor, & calefactio sunt idem ex natura rei realiter, quoniam calefactio non est diuisa realiter à calore, nec enim est alia realitas ab ipso, & sic in ceteris. Notandum tamè est, sicut tres distinctiones numeratæ possunt simul coherere in eadem re respectu alterius, verbi gratia, si comparatur candor intensus cum nigredine remissa, differunt enim realiter, ac formaliter vt patet, itemque modaliter quoad intensiorem, ac remissionem, ita quoque posse eandem rem habere omnem rationem identitatis realis, formalis, ac modalis, quando idè omnino, & prorsus indiuisum comparatur sibi ipsi, vt se habet diffinitio, ac diffinitum, inter quæ est perfecta identitas. Verum identitas modalis accipi potest dupliciter, nempe negatiuè, ac positiuè: negatiuè sumitur, quando nõ est diuisio secundum modum essendi, siue modus sit in re, siue non: & hac ratione Socrates potest dici idè sibi etiam modaliter, quoniam in ipso nõ est discretio secundum modum: non enim, quatenus subit vicem duorum extremorum, quæ comparantur secundum identitatem, habet ex vna parte modum, & nõ ex alia, sed idem prorsus est vtrobique: positiuè autem, quando est modus, & identitas secundum illum, qua ratione vnio accidentis ad subiectum, & in hærentia sunt idè modaliter: nõ enim sunt duo, sed vnus modus ratione distinctus. Sed omissa hac perfecta, & omnimoda idèitate, quæ omnia identitatis genera includit, statuenda sunt etiam tria genera identitatis, opposita explicatis generib' distinctionis. In primis est distinctio realis, cum est diuisio secundum rem: formalis, cum secundum rationes formales distinctas quidem ex natura rei, non tamen realiter: modalis denique, cum est diuisio secundum modum essendi. Sed de his fortasse pluribus disserui, quam desiderari posset à Theologo, sed non sine exemplo, & occasione: aliqui enim Doctores Theologi hoc argumentum fusè tractant ad intelligendã identitatem, ac distinctionem perfectionum diuinarum, qua de re deinceps agere incipiam.

In Deo penes essentialia non est distinctio realis, aut modalis.

CAPVT IV.

Dupliciter ens aliquod comparari potest quoad distinctionem, & identitatem, nempe cum alijs à se, & extrinsecis, vel cum ijs, quæ sunt aliquid sui, & intrinsecis.

Si prio-

Si priore modo consideretur Deus, nullam omnino cum rebus alijs à se habet identitatem, sed omnimodam distinctionem, cum sit primo diuersus à creatura in nullo prædicato vniuoco cum ea conueniens: nec item potest esse idem subiecto cum re alia à se, cum nec sit accidens, nec capax illius: illud tamen notandum coniunctionem naturæ diuinæ, atque humanæ in eadem hypostasi verbi, ex qua prouenit, ut in concreto de se inuicem prædicentur, reduci aliquo modo ad identitatem subiecti: non quod re vera Verbum habeat propriam rationem subiecti, sed quia, cum omnis vera affirmatio nitatur aliqua identitate, & duæ naturæ in Christo cæteroqui diuersæ verè enuncientur tum de Verbo, tum de se inuicem in concreto, habere debent aliquem modum identitatis: non est autem ullus, cum quo maiorem habeat similitudinem, quam cum eo, quo dicuntur aliqua idem subiecto: quia scilicet, sicut hæc diuersa sunt inter se, & conueniunt in vno subiecto, cui inhaerent, ita natura diuina, & humana in Christo sunt diuersæ, nec aliam habent cōuenientiam, quā in hypostasi Verbi, in qua subsistunt. Porro intrinseca Deo, penes quæ est alter cōparandi modus, quædā essentialia, quædā notionalia aut personalia sunt: de his nō est hic agendi locus, sed in materia de Trinitate: ideoque ijs omnis solum dicam de identitate, aut distinctione essentialium; incipiam vero ab his, quæ faciliora sunt, nempe à distinctione reali, aut modali. Obseruandum verò est nō agi hic de attributis, prout significant quædam prædicabilia de Deo mentalia, vel vocalia, in qua acceptione esse inter se, & ab essentia diuina realiter, & essentialiter distincta ex professo tradunt Ockam. in 1. d. 2. quæst. 2. à lit. F. Gabriel. quæst. 2. art. 2. Gulielm. de Rubione in 1. d. 8. quæst. 3. art. 1. Conclusionem 1. & quæst. 4. art. 1. Conclusionem 1. Alliacens. quæst. 6. art. 2. lit. I. Sed de perfectionibus significatis per huiusmodi nomina, vel conceptus, tum quia hæc solum propriè dicuntur attributa, ut ostendi hoc lib. tract. 2. cap. 5. tum quia de his solum potest esse difficultas.

II.

Non defuerunt autem, qui assererent attributa diuina, & ab essentia, & inter se distingui realiter, quos tacito nomine refert Nyph. lib. 12. Metaph. disput. 13. cap. 3. pro qua sententia nominatim refertur quidā Gualterus. Fundamentum eius erat, quod etiam, quæ pertinent ad diuersa prædicamenta, vel ita se habent quasi ad ea pertineant realiter distinguuntur: essentia vero diuina, & attributa ita se habent: nam essen-

tia est ut in prædicamento substantiæ, attributa, ut in prædicamentis accidentium: quare & inter se, & ab essentia re ipsa differunt. Idem ferè argumentum repetit assumpto alio principio: nempe quoniam ea, quæ non sunt eadem genere, aut specie, distinguuntur realiter: at sapientia, iustitia, & alia attributa non pertinent ad idem genus, aut speciem: admittunt enim realem distinctionem secundum proprias rationes considerata: ergo etiam in Deo admittent. Quoniam vero multiplicitas realis obstare videtur simplicitati diuinæ, respondet non obstare nisi interueniat compositio: hæc autem exigit diuersas partes, quarum alia habeant rationem actus, alia rationem potentiæ: at perfectionum diuinarum nulla habet rationem potentiæ: & idcirco ipsarum multiplicitas compositionem non arguit, & consequenter simplicitati diuinæ non repugnat.

Hæc sententia, si nomen realis distinctionis vsurpet ad mentem auctorum, qui omnem distinctionem ex natura rei realem vocant, non est digna maiore censura, quam sententiam Scotistarum, de qua inferius: & fortasse Gualterius nihil aliud voluit. Verum, quoniam refertur nomine distinctionis realis, impugnanda est iuxta acceptionem distinctionis realis preesse sumptæ. In hac eadem sententia ita explicata credunt nonnulli fuisse Gilbertum Porretanum. Episcopum Pictauiensem ex eo, quod negauerit in rigore esse veras propositiones huiusmodi, Deus est sua diuinitas, sua sapientia, &c. ut refert Bernard. serm. 80. in Bernard. Cantica, & habetur in commentarijs ipsius in lib. 1. Boëtij de Trinitate, §. Rursus, ad medium, & in lib. 2. §. Idque signierit, sed ex hoc non colligitur ipsum constituere distinctionem ullam inter essentiam, & attributa: sed inter essentiam, & personas, quoniam non loquutus est de Deo, quatenus est nomen essentialiale, sed quatenus supponit pro personis, ut refert Otto Episcopus Frisingensis lib. 1. de rebus gestis Friderici primi Imperatoris cap. 56. Et ita ipsius error constabat in eo, quod inter relationes, & essentiam constitueret distinctionem, non vero inter essentiam, & attributa. Perosimilius pro hac sententia referri posset ex eo, quod docet in commentarijs in lib. 1. Boëtij de Trinitate non longè à fine: explicans enim quid intelligat Boëtius per prædicationem secundum se, id est, inquit, qua vel sola ipsa prædicatur, ut Deus, vel secundum aliam quodlibet extrinsecus affixorum, ut semper esse, vel vbiq., vel operari: ubi manifeste docet æternitatem, & immen-

tatem

III.

Ockam.

Rubionius.

Alliacensis.

Nyphus.

Gualterus.

ratem esse extrinsecus affixas, quæ promde
necessariò realiter ab essentia distinguen-
dæ sũt. Sed neque hæc probant ipsum
agnouisse distinctionem vllam inter attri-
buta: Eodem enim lib. & alibi clarissimè
docuit, attributa esse de intrinseca ratione
essentiæ, & nulla ratione ab illa distingui.
testimonia retuli tractat. I. cap. 8. & refe-
ram hoc tract. cap. 6. Pro solutione autem
notandum est, Gilbertum à §. *Sed hæc*, ex
doctrina Boëtij eam ponere distinctionem
inter res primorum trium prædicamento-
rum, ac reliquorum, quoniam, quæ ad tria
prima pertinent, quando de aliquo prædi-
cantur, significant ipsum esse rei, vel ipsam
rem esse: dicimus enim hominem esse, vel
Deum esse, esse magnum, esse bonum: alia-
rum categoriarum predicationes, non, in-
quit Boëtius, *monstrant rem esse, sed potius ex-
trinsecus aliquid quodammodo affigunt*, quia ni-
mirum significant cum collatione, vel re-
spectu ad aliud: vt esse vbique, & semper,
significat Deum, vt correspondet omni
tempori, & loco: vnde nihil amplius do-
cet Gilbertus, quàm Boëtius, sed illius sen-
tentiam fufius exponit: neque sequitur in-
eorum sententia immensitatem, & æterni-
tatem, vt dicunt perfectionem intrinsecam
Deo, esse extrinsecus affixas, sed vt com-
parantur ad extrinsecam, & significantur per
esse vbique, & semper: quod non est ab-
surdum, hoc enim modo significant solam
relationem rationis.

IV. Sententia Gualteri est absurda, à fide,
& à vera Philosophia aliena. A fide, quo-
niam decretum Eugenij tertij quo damna-
tur error Gilberti de distinctione relatio-
num ab essentia, cuius meminit Bernardus
serm. 80. in Cantica. Otto lib. citato cap.
57. & Auctor Commentariorum in lib. I.
Boëtij de Trinitate, apud Bedam tom. 8.
columna 113. non minus militat contra
hanc positionem: nam, siue attendamus
vnitatem, siue simplicitatē Dei, aut quam-
uis aliam perfectionem, cui Patres Conci-
lij crediderunt repugnare distinctionem
realem inter essentiam, ac relationē, com-
perimus non minus repugnare ijs distin-
ctionem realem essentiæ, & attributorum,
item omnes auctoritates Patrum, quas in-
fra adducam aduersus sententiam. Notista-
rum, hanc manifestius conuincunt: nam, si
sapientia Dei distinguitur realiter ab eius
essentia, fieri nequit, vt in Deo idem sit ha-
bens, & habitum, quod passim inculcatur
à Patribus: patet consequentia, quoniam
in nobis ob eam causam non est idem sub-
stantia sapiens, ac sapientia, quoniam hæc
ab illa realiter distinguitur.

Gulij comment. Theol.

Hanc fidæ veritatem ex professio pro-
bant Adamus in I. d. 6. q. 1. conclusionē I.
Ioan. Bassolis. d. 22. q. 2. art. 4. Rubion. d.
8. q. 5. art. 1. conclusionē I. Marfil. quæst. 12.
art. 3. prima p. articuli conclusionē I. &
Francisc. à Christo d. 2. q. 3. conclusionē I.
& facile ostenditur breui discursu in hunc
modum. Quæcunque sunt plura, & distin-
cta realiter, aut habent distinctas substan-
tias, cum vnitate naturæ: aut cum huius
distinctione se ipsis seorsim subsistunt abs-
que vllò nexu, & coniunctione: aut aliqua
connexione, & vnitate interueniente exi-
stunt alia in alijs, aut omnia in vno tertio:
nullus ex his modis admitti potest in per-
fectionibus diuinis, si realiter distinguun-
tur: non ergo distingui possunt. Maior
propositio patet ex sufficiente enumeratione:
omnis enim distinctio realis aut est so-
lum penes supposititalitates, aut penes natu-
ram, nomine vero naturæ intellige om-
nem rationem essentialē à supposititalita-
te distinctam, aut penes vtrunque, primum
verò membrum sumitur à distinctione se-
cundum supposititalitates, secundum à di-
stinctione secundū naturam, tertium à di-
stinctione secundū vtrunque: & ita distin-
ctio est adæquata, & necessaria. Assumptio
quoad primum membrum ostenditur: quo-
niam attributa, si realiter distinguuntur,
habere debent distinctionem in genere natu-
ræ, alia enim est ratio essentialis absoluta
sapientiæ, alia iustitiæ, & ita nō possunt ha-
bere distinctas substantias cum vnitate natu-
ræ. Nam, si haberent, essent tot personæ
diuinæ, quot attributa: id vero absurdum,
& hæreticum est, vt patet. Quoad tertium
ostenditur, quoniam eo dato essent plures
dij, quod & fidei, & rationi repugnat. Patet
consequentia, quoniam essent plura entia
per se subsistentia cum distinctione suppo-
sitali, & essentiali; quæ vero ita se habent
nullo modo sunt vnum: singula vero es-
sent à se increata, & æterna: ergo plures
dij. Vtrunque vero membrum horum po-
test eadem ratione impugnari: nam quæ
altero ex his modis distinguuntur, nullo
modo inuicem prædicantur, vt per se pa-
tet, propria enim vnus habentis propriam
subsistentiam non dicuntur de alijs per se
subsistentibus: attributa vero diuina inui-
cem prædicantur, & de essentiâ: nam, Deus
dicitur sapiens, ac iustus: item æternus di-
citur, immutabilis, & viceuersa: quare fie-
ri nequit, vt sint diuersa realiter secundum
rationem substantiæ, siue cum idēitate,
siue cum diuersitate naturæ: Denique
secundum membrum bifariam adhuc po-
test diuidi: nam diuersæ naturæ aut sunt

V.

Adamus.
Bassol.
Rubionius.
Marfil.
Francisc. à
Christo.

Non

substan-

substantiales, aut accidentales: substantiales, aut sunt integræ, atque completæ: quomodo natura diuina, & humana intercedente vnione hypostatica subsistunt in hypostasi Verbi: aut partiales, & completæ, sicut anima, & corpus se habent ad substantiam creatam hominis. omnes hi modi repugnant perfectionibus diuinis, quoniam non sunt accidentia extrinseca essentia, sed de eius ratione formali intrinseca: non naturæ completæ: nam singula requirerent propriam supposititalitatem: si enim inter creaturas quæuis natura substantialis completa propriam vendicat supposititalitatem, cur eandem non exposcerent perfectiones increatæ, si essent naturæ completæ realiter distinctæ? non incompletæ, ac partiales, quoniam à naturis incompletis non potest remoueri ratio partis, ex quo sequitur compositio naturæ completæ ex ipsdem coalescentis, quæ repugnat simplicitati diuinæ.

VI.

Fundamenta Qualiteri non sunt illius momenti: tum quia non est opus, vt quæcunque distinguatur prædicamento, aut genere, aut specie distinguantur realiter præse, vt hic agimus: etenim actio, & passio distinguuntur prædicamento, & nihilominus de sententia Philosophi 3. Physic. t. 21. non distinguuntur realiter: item similitudo, ac dissimilitudo, quæ continentur sub diuerso genere prædicamenti, quia illa est relatio æqualis, hæc inæqualis comparisonis: & tamen quando respectu diuersorum idem quantum dicitur æquale, & inæquale, sunt idem realiter: denique tempus, ac motus, quæ sub eodẽ genere proximo specie differunt, sunt idem realiter. Quin vero licet omnes creaturæ in diuersis prædicamentis dispositæ realiter differant, vt differunt Angelus, & sapientia creata, non proinde prædicata diuina, conuenientia cum creatis in communi aliqua ratione analogica eodẽ modo differre debent: nã id habent creatæ ex eo, quod sunt entia per participationem, ac limitata, ac proinde, non quidquid sunt, se ipsis, ac per essentiam sunt, sed intrinseca perfectio ipsorum restringitur ad certum genus, quod præterea indiget perfectionib⁹ alijs extrinsecis à se re ipsa distinctis. At Deus est perfectio omnis per essentiam, non alterius participatione: ideoq; quidquid est seipso, & non alio est: atque aded non est in ipso aliud, & aliud, sed omnia sunt idem, vt recedat Aug. lib. 6. de Trinitate cap. 6. nam, cum dixisset Deum esse magnum, bonum, sapientem, beatum, & cætera, subdit: *Sed eadem magnitudo eius, quæ sapientia:*

Aristot.

Augustin.

non enim mole magnus est, sed virtute; & eadem bonitas, quæ sapientia, & magnitudo, & eadem veritas, quæ illa omnia, & non est ibi aliud beatum esse, & aliud magnum, aut sapientem, aut verum, aut bonum esse, aut omnino ipsum esse.

Iam vero solutio, qua vtuntur ad vitandam compositionem, non est idonea. Etenim supposita ipsorum sententia necessario sequitur, aut perfectiones diuinas nõ esse vnum, sed aggregatum quoddam per accidens, aut inter ipsas interuenire rationem actus, & potentia. Id vero sequi ostendo, quoniam aut inter se, & cum essentia, nexu aliquo copulantur, aut sunt dissolutæ, & separatæ: si detur hoc secundum, est aggregatum per accidens, quod constat pluribus entibus per se nullo vinculo colligatis: si detur primum, necessario admitti debet ratio actus, & potentia. Probatur vltima pars, quoniam nexus omnis, & copula naturalis nascitur ex appetitu alterius ex extremis copulatis, aut vtriusque: appetitus autem radicatur, vel consistit in ratione potentia: at vero perfectiones diuinæ, si differrent re ipsa, & interueniente copula iungerentur, eam naturaliter exigerent: quidquid enim Deo competit independentem ab eius actu libero, naturale omnino illi est, ergo si perfectiones diuinæ re ipsa distinguantur, & nexu aliquo copularentur, aliqua ipsarum haberet appetitum, ac rationem potentia respectu cæterarum. Nexum vero omnem naturalem nasci ex appetitu patet, quoniam nisi ad sit naturalis appetitus coniunctionis, non est vis, aut naturale principium actuum coniunctionis, cuiuslibet enim potentia actiua naturali respondet naturalis appetitus coniunctionis, cuiuslibet enim potentia actiua naturali respondet naturalis appetitus subiecti: naturale enim dicitur id, quod est secundum appetitum naturæ, & eo distinguatur à violento, quod ad hoc non est appetitus in natura, ad illud vero maxime: nec assignabitur vlla coniunctio naturalis, ad quam non supponatur appetitus naturalis vnus extremi respectu alterius: appetitum vero omnem naturalem radicari in potentia passiva: vel esse idem cum ipsa patet, quoniam nihil appetit naturaliter id, quod sibi impossibile, aut intrinsecum, & essentialia est: quia secundum essentialia est actus, ad impossibilia habet repugnantiam: solum vero appetitur perfectio extrinseca essentia, & consequenter accidentaria, ac possibilis haberi: sed omnis natura, quæ secundum se considerata nõ vendicat intrinsecam perfectionem aliquam à se distinctam realiter, est quæ apta habere illam, est in potentia

VII.

tentia ad ipsam: omnis quippe res contide-
rata respectu alterius perfectionis sibi non
repugnantis vel est actu, vel potentia: qua
re, si secundum rationes essentielles non ven-
dicat actu eam perfectionem, erit in poten-
tia respectu eius, & consequenter appetitus
omnis naturalis vel radicatur, vel consistit
in potentia respectu actus, quem appetit.

VIII.

Cardus.
Agustin.
Thom.
Francisc.
Aquilanus.

Non defuerunt etiam, qui distinctionem
ex natura rei modalem agnoscerent,
in perfectionibus attributibus, quidam
in omnibus, quidam in aliquibus. Omnes
distingui modaliter asseruit Ioan. de Vi-
terbio, cuius meminerunt Argent. in 1. d. 8.
q. 1. art. 4. Toletan. ead. d. q. 1. art. 2. & 3. &
Francisc. à Christo d. 2. q. 3. Existimabat
autem perfectiones attributales esse in Deo
distinctas ex natura rei, non quidem tan-
quam res diuersas, sed tanquam diuersos mo-
dos reales eiusdem rei, ita ut pluralitas ipso-
rum non sit pluralitas simpliciter, sed se-
cundum quid. Probat auctoritate Auerr.
12. Metaphys. dicentis vitam, & viuens in
Deo esse idem in subiecto, & duo secundum
modum, quia non significant idem omni-
bus modis, sicut nomina synonyma: deinde
quoniam non minus differunt attributa
diuina inter se, quam ens, & vnum: quæ sunt
idem, & vna natura, ut ait Philosophus lib.
4. Metaphys. cap. 2. at ens, & vnum de sen-
tentia Comment. 4. Met. Comment. signi-
ficant vnans, & eandem naturam in forma,
sed differunt in modo. Denique ratione,
quoniam modi significandi sequuntur mo-
dos intelligendi, hi vero modos essendi: ergo
diuersis modis intelligendi perfectiones
diuinas respondet aliquid in re, vel nihil: si
nihil, sunt potius figmenta intellectus, quam
diuina attributa: ergo aliquid: cum vero
esse nequeant diuersæ res absolutæ, erunt
diuersi modi absoluti reales. Mitto alias
eius rationes, quoniam sunt ferè eadem cum
ijs, quibus vtuntur Scotista ad probandam
distinctionem formalem, quas infra expen-
dam. Ne vero positio hæc videatur re-
pugnare simplicitati diuinæ, ait diuersita-
tem, quæ provenit ex perfectione, nec in-
ducit compositionem, non opponi simpli-
citati: eiusmodi vero esse pluralitatem mo-
dorum, qui dicunt diuersas perfectiones:
atque adeo hæc pluralitas ex perfectione
manat, non inducunt autem compositionem,
quoniam non dicunt diuersam rem, aut es-
se, sed in vna re, & in vno esse simplici ra-
dicantur: Ea vero sola compositionem indu-
cunt, quæ diuersam rem, & esse dicunt. Ita-
que modi ipsi essendi sunt diuersi, sunt ta-
men in essentia diuina vnitissimè, sicut di-
uerbitas linearum quali in suo principio,

vel termino in centro indiuisibili continetur: & sicut omnis varietas numerorum vnitissimè, & indiuisibiliter, tanquam in sua origine, continetur in vnitatem.

Hæc tamen sententia asserens omnia
attributa esse modos reales ex natura rei
distinctos, vel accipit modos latè, qua ra-
tione formalitates modi quidam dicuntur,
& ita coincidit cum opinione Scotistarum,
vnde Aquilanus in 1. d. 8. quæst. 4. art. 2. in
principio docet dari in diuinis distinctio-
nem attributorum ex natura rei, quæ potest
appellari formalis, siue modalis: vel accipit
modos propriè, ut cap. 3. explicauimus: & qui-
dem in priore sensu inferius impugnabitur,
nunc solum in posteriore: contraria
est communis, ideoque non oportet citare
singulos, quam vero censuram mereatur
dicam, cum sermo erit de distinctione for-
mali: Nunc vero omitto auctoritates, &
reliqua argumenta inferius producenda
contra omnem distinctionem ex natura
rei; solumque ex ipsa ratione distinctionis
modalis arguam. In primis vero quoniam
modi non important diuersam rationem
formalem ab ea, quam habet res, cuius sunt
modi; at pleraque attributa diuina habent
diuersam rationem formalem ab inuicem,
& ab essentia, alia enim est ratio formalis
vitæ diuinæ, alia sapientiæ, alia iustitiæ, &
similium: quare, si ex natura rei distin-
guuntur, plusquam modaliter distinguuntur.
Secundo modi propriè dicti, à quibus
sumitur distinctio modalis, cum non sint
propriè res, ut ipsemet Iacobus admittit,
habent imperfectum modum essendi, &
dependentiam à re, cuius sunt modi, absur-
dum vero est concedere huiusmodi im-
perfectiones in diuinis attributis. Tertio
prædicata omnia communia Deo, & crea-
turis sunt in illo perfectius, & eminentius,
quam in creaturis: absurdum quippe esset
formas in suo fonte, ac origine deteriores
esse, quam in riuulis à fonte deriuatis, & en-
tia per participationem excellere ea, quæ
sunt à se, & ab alijs participantur: at sapien-
tia, iustitia, intellectus, & similia, quæ con-
ueniunt creaturis ex participatione summi
boni, in creaturis non sunt modi, sed res ab-
solutæ: ergo nec in Deo erunt modi, sed
res, atque adeo, ut rectè arguit Toletanus
vbi supra. si ex natura rei distinguuntur,
non modaliter, sed realiter distinguuntur.
Et confirmatur, quoniam non sunt
minus perfecti, nec minus ponuntur nu-
mero modi reales absoluti, quam respecti-
ui: sed respectiui, ut idemet auctor con-
cedit, simul cum essentia constituunt perso-
nas, quæ sunt verè plures res, & non modi

IX.

Aquilanus.

Toletan.

Gillij comment. Theol.

Non 2

rerum:

rerum: ergo etiam absoluti continentur plures res absolutas ad inuicem distinctas, quod nec ipse admittit, nec patitur fides de perfecta unitate Dei, & Trinitate personarum.

X.

Toletan.
Auer.

Auctoritates Auerrois non fauent sententiae Iacobi. loquitur enim de modo significandi, siue intelligendi, non autem de modo essendi, ut ait Toletan. ubi supra art. 4. ad argumenta. Etenim Commentator, ut cap. sequent. num. 5. ex eiusdem sententia ostendam, censuit non dari in diuinis distinctionem ullam ex natura rei. nunc autem ex ipsismet dictis, quae obijciuntur res ostendi potest: certum quippe est viuens, ac vitam non esse attributa diuina, prout à nobis concipiuntur, sed praedicata intrinseca, & solum differentia penes modum significandi concrete, & abstracte, non vero penes modum essendi: nam, ut ex Patrum sententia ostendi hoc lib. tract. I. cap. 10. num. 8. in Deo non differt villo modo, quod est, & quo est: & ita nec viuens, & vita. tantum ergo requirit Commentator diuersitatem modi sufficientis, ne nomina viuens, & vita Synonyma censeantur: ad hoc autem, ut dicam inferius, sat est diuersus intelligendi, & significandi modus. Secundum dictum eiusdem similiter exponi debet: nam, cum dixisset ens, & vnum, significare vnam, & eandem naturam in forma, addidit differre in modo, nempe significandi: quia ens significat illam formaliter, & in recto, vnum vero materialiter, & in obliquo. Ad argumentum respondetur, singula attributa diuina significare aliquid à parte rei, non tamen distinctum re ipsa à significato reliquorum: sed vnum, & idem à parte rei, & solum virtute, siue per intellectum distinctum, ut infra fusius explicabo: ex quo non sequitur esse plures modos reales ex natura rei distinctos. Nam etiam substantia, & ens significant aliquid verum in re ipsa, & non figmentum intellectus: nec tamen in Socrate ratio entis distinguitur ex natura rei à ratione substantiae, nec sunt plures res, aut modi reales.

XI.

Modus autem conciliandi pluritatem modorum cum simplicitate diuina non est aptus. Etenim ad compositionem non requiritur diuersitas inter rem, & rem: sed sat est quævis distinctio ex natura rei duorum coeuntium in vnum per se, vel per accidens. At res, & modus ipsius ita se habent, maxime quando modus est perfectio rei: tunc enim habet se ad illam per modum actus, res autem per modum potentiae appetentis perfectionem non intrinsecam, sed superadditam essentiae: qua

ratione natura appetit suppositiuitatem, qualitas intensionem, & sic in ceteris. Quoties enim est diuersitas actualis peages habens, & habitum, aut penes id, quod est, & quo est, interuenit ratio compositionis: in omni vero distinctione modali importatur huiusmodi diuersitas: nam accidens ab inherencia actuali dicitur formaliter inherens natura à subsistentia subsistens, anima vnione vnita corpori: & ita datur compositio ex inherencia, & accidente inherente, ex subsistentia, & natura subsistente, ex vnione, & anima vnita. Eodem modo, si sapientia, & iustitia essent modi reales ab inuicem, & ab essentia distincti ex natura rei, cum Deus sit sapientia sapiens, iustitia iustus, esset in ipso compositio ex eo, quod est, & quo est. Iam vero, ut notat Argentinus ubi supra, exempla puncti, & unitatis non sunt ad rem: linea enim secundum suam entitatem diuisibilem non sunt actu, & formaliter in puncto, nec numerus in unitate, sed solum tanquam in termino, vel principio: Si vero linea essent per impossibile formaliter in puncto, non distinguerentur inter se ob simplicitatem, & indiuisibilitatem puncti, vel si distinguerentur, punctum esset diuisibile, & compositum. At attributa diuina sunt formaliter in Deo secundum totam suam entitatem: ideoque non possunt distingui intrinsece tanquam modi reales absque operatione intellectus, quin essentia diuina ratione illorum composita dicatur. Ex quibus elicitur distinctionem modalem euertere simplicitatem, ideoque remouendam à perfectionibus diuinis.

Argentin.

Mayronius quamuis communiter cum alijs Scotistis admittit in attributis diuinis distinctionem ex natura rei formalem, in quibusdam tamen agnoscit modalem: nempe in infinitate, & aeternitate, ut videre est in I. d. 8. q. 1. art. 3. & 4. Conclusionem 4. & q. 5. §. Viso quid sit formalitas: & §. His visis, ad nonā difficultatem, & q. 7. art. 2. ad finem, & tractat. formalitatum art. 2. punct. 2. & 3. Consentiant alij Scotistae, quos referam tract. de infinitate diuina. Fundamentum huius sententiae est, quoniam infinitas non est per se propria, & particularis ratio formalis, sed communis modus perfectionum diuinarum: non enim sola essentia est infinita, sed sapientia, omnipotentia, & cetera: & ita infinitas, quatenus est modus essentiae, solum dicit rationem essentiae interminatam: quatenus vero modus sapientiae, rationem sapientiae interminatam, & sic in ceteris. Et ostenditur à simili, quoniam finitas, & infinitas secundum quantitatem sunt modi quantitatis creatae, à cuius

XII.

Mayronius.

ratione

ratione formali egrediuntur: ergo etiam infinitas in Deo erit modus magnitudinis eius virtualis. Et idem sentit de eternitate, necessitate, & alijs, quæ ex æquo conueniunt omnibus perfectionibus Dei. Hanc vero positionem probari posse ait applicando rationes à se traditas ad inuestigandam distinctionem modalem: sed eo art. 3. & 4. solum dixerat distinctionem modalem inuestigari posse eadē via, qua modi ipsi inuestigantur: eam vero non alibi tradit, quam quæst. 5. ubi assignauit diuersa genera modorum. De distinctione formali inferius agendum est; modalis si sit ex natura rei, ipsdē medijs impugnatur, quibus paulò antè vsus sum contra positionem Iacobi de Viterbio: si vero sit solum virtualis, & secundum rationem, non est cur negetur in nonnullis attributis diuinis, ut suo loco dicam: & ideo absurdum non est concedere infinitatem, & quædam alia attributa significare modos se habendi perfectionum diuinarum, non quidem actu distinctos antè operationem intellectus, sed virtute solum. An verè eternitas habere debeat rationem modi, an propriæ formalitatis, in tractatu proprio dicetur.

In Deo non esse distinctionem formalem ex natura rei, probatur auctoritate Scholasticorum, & Philosophorum.

CAPVT V.

L Maximè celebris controuersia est inter Scotistas, ac reliquos Theologos de distinctione formali perfectionum diuinarum attributalium, tum inter se, tum ab essentia diuina antè omnem operationem intellectus. Et quoniam hæc difficultas varijs dubitationibus, argumentis, ac responsionibus est intricata, claritatis gratia incipiam à confirmatione partis, quam certam puto: deinde dissoluam argumenta contrariæ: & primo quidem vt argumentis ab auctoritate, postea rationibus expendens simul solutiones à Scotistis adhiberi solitas. In primis quod attinet ad Scotum, non ita clarè locutus est, ut non reliquerit locum dubitandi de propria sententia ipsius, quidam enim quos tacito nomine refert Gregor. in 1. d. 8. quæst. 1. art. 1. existimarunt ipsum non docuisse dari distinctionem actualem diuinorum attributorum inter se, & ab essentia diuina antè omnem intellectus operationem, sed tan-

tum virtualem: & in hunc sensum Scotum interpretantur Guilielm. de Rubione q. 3. art. 2. ad finem, & Chrysostomus Iauellus lib. 12. Metaphys. quæst. 19. art. 3. sed huiusmodi interpretationem benè confutat Gregorius ubi supra ex dictis ipsius Scoti, idque satis confirmatur ex eo, quod ipsius discipuli eam sententiam apertè sequuntur, tanquam de mente ipsius: & Doctores oppositæ sententiæ, quos post Durandum mox referam, in eodem sensu Scotum impugnant. Perfectiones igitur Dei attributales antè omnem operationem intellectus ex natura rei distingui formaliter, tradidit Scot. in 1. d. 8. quæst. 3. alias 4. §. *Ista tamen positio*, & sequent. cum Lycheto, & Baggio ibidem, & quodlibet. q. 1. §. *De primo*, Bassol. in 1. d. 22. quæst. 3. art. 2. §. 1. quæst. 4. art. 2. & 3. Franciscus Mayronius d. 8. quæst. 3. 5. & 7. Petrus de Aquila quæst. 4. & 3. Antonius Andreas, & Nicolaus de Orbellis quæst. 4. Petrus Thomas in suis formalitatibus, tertia propositione, Sirectus in formalitatibus art. 3. minus principali in Corollario 2. Secundæ conclusionis cum Hieronymo à Pistorio ibidem lect. 29. Nicolaus de Nyffe tractat. 1. p. 3. port. 1. quæst. vn. Guilielm. Vorri- long. in 1. d. 8. quæst. vn. art. 2. conclusio- ne 2. Nicolaus Bonettus lib. 2. Theologiæ naturalis cap. 1. §. *Dicamus*. & cap. 2. Cardinalis Sarnanus in directorio Theologico Verbo: *Attributo*. in eandem sententiam inclinât Petrus de Candia apud Carthusia- num in 1. d. 2. quæst. 2.

Scotistæ autem, ne soli ipsi existimen- tur eius sententiæ assertores, contendunt antiquos Theologos idem censuisse, si non expresse, saltem implicite. Quod colligit Mayronius quæst. 5. citata. §. *His visis*, quoniam omnes demonstrant vnum attribu- tum per aliud: & concedunt demonstra- bilem esse de Deo necessitatem, ac eterni- tatem: circa infinitatem vero plurium la- borant. At si inter ea non esset distinctio, nec vnū per aliud demonstrari, nec vnum sine alio euidenter posset agnosci. Præterea omnes disputant contra Philosophos, qui posuerunt Deum esse principium creatu- rarum per intellectum, non per volunta- tem: quæ si non distinguuntur, ipsi sen- tiunt idem, quod Philosophi, quos im- pugnant: ideoque, ut ipsi non iudicentur inepti, distinctionem aliquam ex natura rei agnouisse credendi sunt. Denique omnes communiter docent essentiam diuinam sub præcisa ratione essentiæ absque vlla ratio- ne attributali non esse principium producti- uum Verbi, aut Spiritus sancti. Quod nihil

rubionius.
lauellus.

gregor.
scot.

lychetus.

bagius.

bassol.

mayronius.

aquilanus.

anton. andr.

nic. de orbell.

petrus thom.

sirect.

pistorius.

nyffe.

vorri-
long.

bonettus.

sarnanus.

candia.

II.

mayronius.